

สืบรอยเรื่อง เมืองเจียงหนี่ว์ร้องไห้กลายกำแพง

กนกพร บุณทอง¹

เรื่องเมืองเจียงหนี่ว์ร้องไห้จนกลายกำแพงหมื่นลี้เป็นเรื่องราวของจีนหนึ่งในสี่เรื่อง² ที่ได้รับการเล่าขานต่อเนื่องกันมายาวนานและเป็นที่แพร่หลายทั่วไปจนถึงขั้นที่เรียกว่าไม่มีชาวจีนคนใดที่ไม่รู้จักทั้งเป็นที่คุ้นเคยกันดีในหมู่ผู้สนใจเรื่องจีนในประเทศไทย คนที่เคยไปกำแพงเมืองจีนก็ย่อมจะได้ฟังเรื่องเล่านี้มาบ้างจากมัคคุเทศก์ รายละเอียดปลีกย่อยอาจต่างกันไป แต่โครงเรื่องหลักก็เหมือนกันคือเมืองเจียงหนี่ว์เดินทางไกลไปส่งเสื้อหนาวให้สามีที่ถูกเกณฑ์ไปสร้างกำแพงเมืองจีนในสมัยของฉินสื่อหวงหรือฉินซีฮ่องเต้ (ครองราชย์ระหว่าง 221 ปีก่อนคริสตกาล - 209 ปีก่อนคริสตกาล) แต่เมื่อไปถึงก็พบว่าสามีตายเสียแล้ว นางร้องไห้ไม่หยุดติดกันเป็นเวลานาน จนสวรรค์เห็นใจบันดาลให้กำแพงทลายเผยให้เห็นกองกระดูกขาวโพลน เมืองเจียงหนี่ว์ให้หยดเลือดของตนพิสูจน์หากระดูกของสามี เมื่อฉินสื่อหวงได้ยินเรื่องราวเกี่ยวกับนางก็ให้เรียกนางเข้าเฝ้า ฉินสื่อหวงหลงใหลในความงามของเมืองเจียงหนี่ว์จึงยอมทำตามเงื่อนไขต่างๆ ของนาง ครั้นฝังศพสามีเสร็จ เมืองเจียงหนี่ว์ก็ร้องด่าประณามฉินสื่อหวง หลังจากนั้นก็ฆ่าตัวตาย

คุณค่าของเรื่องเล่าเรื่องนี้ไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดความสะเทือนใจในความรักและความผูกพันที่เมืองเจียงหนี่ว์มีต่อผู้เป็นสามีเท่านั้น แต่ยังคงความเป็นอมตะด้วยสะท้อนความโหดร้ายและความมักมากในกามคุณของชนชั้นปกครองจนก่อให้เกิดความทุกข์ยากแก่ประชาราษฎร์ เป็นที่ประทับใจของชาวจีนจนได้รับการสืบทอดกันมาตราบนานแสนนาน

การเปลี่ยนแปลงของเรื่องในแต่ละยุคสมัย

เมื่อสืบย้อนต้นเรื่องเมืองเจียงหนี่ว์ร้องไห้กลายกำแพงที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ก็พบว่ามีความเป็นมายาวนาน หากแต่ต้นเรื่องนั้นห่างไกลกับเรื่องเล่าที่เล่ากันในภายหลังมาก นักประวัติศาสตร์และนักคติชนวิทยาชื่อกุ่เจียกั๋ง (ค.ศ.1893 - ค.ศ.1980) เป็นนักวิชาการคนแรกที่เสนอว่าต้นเค้าของเรื่องเล่าเรื่องเมืองเจียงหนี่ว์นั้นมาจากพงศาวดารจ้าวจวน ทฤษฎีนี้ได้รับการยอมรับทั่วไป แม้มีนักวิชาการบางท่านไม่เห็นด้วย แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนน้อย

พงศาวดารจ้าวจวนบันทึกเหตุการณ์ในยุคชุนชิว (770 ปีก่อนคริสตกาล - 403 ปีก่อนคริสตกาล) มีตอนหนึ่งบันทึกสงครามย่อยๆ ครั้งหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อ 549 ปีก่อนคริสตกาลว่า จีโหวหรือเจ้านครรัฐฉียกทัพมาโจมตีนครรัฐจิวซึ่งเป็นนครรัฐที่มีขนาดเล็กกว่า จิวจื่อ หรือเจ้านครรัฐจิวพยายามติดสินบนฮว่าโจวและฉีเหลียงแม่ทัพและนายทัพหน้าของนครรัฐฉีไม่ให้รบเต็มกำลัง แต่ทั้งสองปฏิเสธ จิวจื่อซึ่งเป็นเจ้านครรัฐจิวจึงรวบกลองศึกด้วยตนเองเพื่อปลุกขวัญทหาร ในที่สุดทัพจิวก็มีชัยชนะต่อทัพฉีและสังหารฉีเหลียงขุนศึกนครรัฐฉีได้ ภรรยาฉีเหลียงปฏิเสธการที่จีโหวส่งคนมาไว้อาลัยที่นอกเมือง ทำให้จีโหวต้องเดินทางมาไว้อาลัยที่บ้านของฉีเหลียงด้วยตนเอง

¹ ดร. กนกพร บุณทอง อาจารย์ ภาควิชาภาษาต่างประเทศ

² ได้แก่เรื่อง หนี่วทลายจอห์นัว เมืองเจียงหนี่ว์ ปี่เสอจ้วน และเหลียงซานบ๊วยู้อิงโก รวมเรียกว่า ชื่อตำอวนซัว

...ฉิโหวกลับจากนครรัฐจิ้นแต่มิได้เข้าสู่รัฐของตนเอง กลับโจมตีนครรัฐจิว ครั้นเข้าตี ประตุมืองเจียววี่ก็ได้รับบาดเจ็บที่ขาจนต้องล่าถอย วันรุ่งขึ้นหมายจะโรมรันด้วยใหม่ จึงให้ไพร่พลมา ประชุมกันที่ไชวซู่ ฉิเสื่อ (เป็นอีกชื่อหนึ่งของฉิเหลียง คำนี้อ่านได้สองเสียง ในที่นี้ต้องอ่านว่า เสื่อ) และ ฮว่าทวน (เป็นอีกชื่อหนึ่งของฮว่าโจว) ใช้รถศึกไล่เลียงพลเข้าทางเล็กที่เมืองเจียววี่ แลพำนักอยู่ที่ขาน เมืองนครรัฐจิว วันรุ่งขึ้น ได้พบกับจิวจื่อเจ้านครรัฐจิวที่เมืองผู่โหวลื้อ (เป็นเมืองใกล้เคียงนครรัฐจิว) จิวจื่อ ให้สินบนอย่างหนัก และวอนขอมิให้ทั้งสองสู้ตาย โดยกล่าวว่า “ข้าพเจ้าใคร่จะได้เป็นพันธมิตรกับพวก ท่าน” ฮว่าโจวตอบว่า “ละโมภทรพยาละคำสั่ง เป็นสิ่งที่ผู้เป็นประมุขเกลียดชัง คินวานพึงรับคำสั่ง วัน นี้ตะวันยังไม่ตรงเศียรก็ละทิ้ง จะมีสิ่งได้รับใช้ผู้เป็นประมุขอีกเล่า” ข้างจิวจื่อได้ฟังก็รวกหลงด้วยตนเอง ไล่ตีทัพฉิเหลียงหารฉิเหลียงได้ นครรัฐจิวจึงได้เจรจาสงบศึกกับนครรัฐฉิ

ฉิโหวกลับมาที่นครรัฐ พบภรรยาของฉิเหลียงที่นอกเมือง จึงส่งคนไปไว้อาลัย นางกลับ ปฏิเสธว่า “ฉิเหลียงมิโทษ ไหนจะกล้าให้ประมุขส่งคนมาไว้อาลัย หากสามารถเว้นโทษได้ ยังมีบ้านผุ พังอันบรรพบุรุษทั้งไว้ ข้าน้อยไม่อาจรับการไว้อาลัยที่นอกเมือง” ฉิโหวจึงเดินทางมาไว้อาลัยยังบ้าน ของฉิเหลียง

(Ruan Yuan, Vol. 7., 1999: 998 - 999)

เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์คือ ฉิโหวเดินทางกลับจากนครรัฐจิ้น และฉวยโอกาสโจมตี นครรัฐจิวซึ่งเป็นนครรัฐเล็กโดยไม่ให้มีโอกาสเตรียมการศึก เป็นการกระทำที่ไม่ต้องด้วยคุณธรรม ผล คือไม่อาจชนะศึกได้ ข้าต้องเสียขุนศึกคนสำคัญ ตามประเพณีจีนโบราณนั้น ไม่นิยมนำศพผู้ที่ตายโง่ ต่างถิ่นมาทำพิธีที่บ้าน ภรรยาจึงต้องออกมารับโลงนอกเมือง การที่ฉิโหวส่งตัวแทนไปไว้อาลัยนอกเมือง ก็ถือว่าไม่ผิดประเพณีนัก แต่นับว่าไม่รอบคอบเพราะไม่ให้เกิดริษยาผู้ตายเพียงพอ ภรรยาของฉิเหลียงไม่ ยอมรับการไว้อาลัยเพราะฉิเหลียงต้องพลีชีพโดยไม่ควร ทั้งการตายนั้นเป็นผลมาจากความละโมภของ เจ้านครรัฐที่ต้องการครอบครองนครรัฐอื่น นางต้องการให้สามีได้ชื่อว่าตายอย่างมีเกียรติ จึงปฏิเสธเพื่อ ต้องการให้ฉิโหวมาไว้อาลัยสามีที่บ้าน การกระทำของนางได้รับการยกย่องว่าถูกต้องตามประเพณียิ่งกว่า ทั้งแสดงความกล้าหาญที่กล้าปฏิเสธประมุขของนครรัฐ

ต้นเรื่องมีเพียงเท่านี้ สังเกตได้ว่าไม่มีตอนใดเกี่ยวกับกำแพงและการร่อนให้เลย ภรรยา ของฉิเหลียงแม้อยู่ในอารมณ์โศกเศร้าที่สุดสูญเสียสามี ก็ยังสามารถรักษาประเพณีและปฏิบัติกิจต่างๆ ด้วยอาการอันสงบ ทั้งเป็นที่น่าสังเกตว่า เรื่องนี้เกิดขึ้นก่อนสมัยของฉินสือหวงเสียอีก และนับจากนั้น มาในคัมภีร์ เพลงร้อง หรือกวีนิพนธ์ต่างๆ ในแต่ละยุคก็จะกล่าวถึงเรื่องเล่าเรื่องนี้ไว้อย่างต่อเนื่อง แต่ เนื้อหาจะแตกต่างกันเรื่อยมา ในที่นี้จะขอคัดมาเฉพาะที่เป็นตัวแทนของโครงเรื่องใหม่ เท่านั้น

ในยุคจั้นกั๋ว (403 ปีก่อนคริสตกาล - 221 ปีก่อนคริสตกาล) เนื้อหาของเรื่องมีการ เปลี่ยนแปลงไปบ้าง คัมภีร์ **หลี่จี้** บันทึกเหตุการณ์เรื่องภรรยาฉิเหลียงปฏิเสธการไว้อาลัยนอกเมืองไว้ คล้ายคลึงกับพงศาวดาร **จ้าวจ้วน** แต่มีตอนหนึ่งเพิ่มมาว่า “ฉิเหลียงเสียชีวิต ภรรยาออกรับโลงกลางทาง และรำปริเทวนาการ” (Ruan Yuan, Vol. 6., 1999: 304 - 305) เรื่องเมิ่งเจียงหนี่วีร้องไห้อย่างโศกเศร้า เหลือประมาณเริ่มมีเค้าให้เห็น กล่าวคือมีการพรรณนาอาการโศกเศร้าเสียใจของภรรยาผู้ตาย แต่แกน หลักของเรื่องยังคงอยู่ที่การสรรเสริญการปฏิบัติตามประเพณีเป็นหลัก เช่น คัมภีร์ **เมิ่งจื่อ** กล่าวว่า “ภรรยา

ฮว่าโจวและภรรยาฉีเหลียงขำนาฏการร้องไห้ไห้สามี เปลี่ยนประเพณีของนครรัฐ” (Ruan Yuan, vol. 11, 1999: 329) กล่าวคือประเพณีการศพของชาวนครรัฐฉีเปลี่ยนไปเพราะชาวนครรัฐฉีนิยมเลียนแบบการร้องไห้ของภรรยาฉีเหลียงและฮว่าโจว

ในสมัยฮั่นตะวันตก (206 ปีก่อนคริสตกาล - ค.ศ.8) เรื่องภรรยาฉีเหลียงเริ่มเข้ามาเกี่ยวพันกับก่ำแพง หนังสือ**เลี่ยนหนี่วจ้วน**หรือ “ประวัติสตรี” ของหลิวเซียง (77 ปีก่อนคริสตกาล - 6 ปีก่อนคริสตกาล) มีข้อความตอนหนึ่งว่า

...ภรรยาฉีเหลียงไม่มีบุตร นอกในไร่นาตีสนท มีอาจะพึงพาผู้ใดได้ จึงร้องไห้ไว้อาลัยศพสามีที่ได้ก่ำแพง ด้วยความโศกเศร้าทนเป็นที่สะเทือนใจผู้คน ผู้ผ่านทางไปมามีผู้ใดไม่เช็ดน้ำตา เป็นเช่นนี้สืบวันก่ำแพงก็ถึงแก่กาลพังทลาย จึงฝังศพฉีเหลียง กล่าวว่า “ข้าจะพึงพาผู้ใดได้เล่า ภายในไร่นาที่ขุความสัตย์ข้า นอกไร่นาที่เสริมคุณธรรมข้า ข้าจะหาสามีใหม่อย่างไรได้ มีแต่ตายเท่านั้น” ว่าแล้วก็โดดลำนํ้าจืดตาย...

(Yang Zhenliang, 1985: 425)

บันทึกตอนนี้เป็นข้อความต่อมาจากตอนที่ภรรยาฉีเหลียงปฏิเสธการไว้อาลัย ซึ่งพงศาวดาร**จ้วจ้วน**จบลงเพียงเท่านั้น แต่ใน**เลี่ยนหนี่วจ้วน**ได้เพิ่มเติมรายละเอียดปลีกย่อยช่วงหลังซึ่งในพงศาวดาร**จ้วจ้วน**ไม่ได้กล่าวถึง สารัตถะของเรื่องเคลื่อนจากเชิดชูความรู้ประเพณีเรื่องธรรมเนียมการไว้อาลัยตามแบบลัทธิขงจื้อนิยม มาเป็นสรรเสริญความหาญกล้าของหญิงที่ยอมตายตามสามี เรื่องภรรยาฉีเหลียงโดดน้ำตายนี้ หลิวเซียงอาจเก็บมาจากเรื่องเล่าชาวบ้านซึ่งเอาเรื่องประวัติศาสตร์ไปเสริมแต่งอีกที นอกจากนั้นยังได้กล่าวถึงก่ำแพงพังลงเพราะการร้องไห้ของนาง แสดงว่าเรื่องของภรรยาฉีเหลียงเริ่มนำมาผูกเข้ากับเรื่องก่ำแพงตั้งแต่สมัยฮั่น สะท้อนถึงปรัชญาความคิด “เทียนเหรินก่านอิ่ง” (การกระทำของมนุษย์จะได้รับการตอบสนองจากฟ้า) ในยุคนั้น กล่าวคือ นางร้องไห้อย่างโศกเศร้า แรงใจนั้นบันดาลให้ก่ำแพงพังทลายลง

ความคิดเรื่องการกระทำของมนุษย์จะได้รับการตอบสนองจากฟ้าเป็นที่แพร่หลายอย่างมาก จนถึงสมัยฮั่นตะวันออก (ค.ศ. 25 - ค.ศ. 220) ปราชญ์ผู้หนึ่งชื่อหวางซง (ค.ศ. 27 - ค.ศ. 97 หรือ ค.ศ. 99) ได้แต่งหนังสือ**ลุ่นเหิง**ขึ้นเพื่อคัดค้านความคิดขงจื้อดังกล่าว ตอนหนึ่งยกเรื่องเล่าเรื่องภรรยาฉีเหลียงมาเป็นตัวอย่างว่า “...เล่ากันว่าภรรยาของฉีเหลียงร้องไห้หันหน้าเข้าก่ำแพง ก่ำแพงพังทลาย ฉีเหลียงไปตีมิได้กลับ ภรรยาโศกเศร้าหันหน้าเข้าหาก่ำแพงแล้วร้องไห้คร่ำครวญสุดประมาณ เป็นที่สะท้านสะเทือนก่ำแพงจึงทลายลง” (Huang Hui, 1990: 236) หวางซงแสดงเหตุผลต่างๆ คัดค้านว่าเป็นไปไม่ได้ที่ก่ำแพงจะพังทลายเพราะการร้องไห้ อย่างไรก็ดี การที่หวางซงยกเรื่องนี้มาเป็นตัวอย่างแสดงชัดเจนว่าเรื่องภรรยาฉีเหลียงร้องไห้ทลายก่ำแพงต้องเป็นที่แพร่หลายมากในสมัยฮั่น แต่ที่น่าสังเกตคือก่ำแพงที่ว่านี้ยังมีไข่ฉางเจิง หรือก่ำแพงหมื่นลิ

ประชุมนิทานชุด**เตียวอวี้จี้**ซึ่งเขียนในศักราชเทียนเป่า (ค.ศ. 742 - ค.ศ. 756) รัชกาลพระเจ้าถังเสวียนจง (ค.ศ. 685 - ค.ศ. 762) แห่งราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 618 - ค.ศ. 907) มีนิทานเรื่องหนึ่งซึ่งเล่าเรื่องภรรยาฉีเหลียงโดยมีเนื้อหาใกล้เคียงกับในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังเริ่มกล่าวถึงชื่อของนางเป็น

ครั้งแรกว่า “เม็งจ้งจื่อ” ไม่ใช่ “เม็งเจียงหนี่ว” ส่วน ชื่อ “ฉีเหลียง” ก็เปลี่ยนจากอักษร “เหลียง” ที่เคยเขียนเป็นตัวที่เป็นชื่อนครรัฐกลายเป็น “เหลียง” ที่แปลว่าดิงาม และจากขบวนการรัฐจิกกลายเป็น ขบวนการรัฐเยียน นิทานเล่าว่าฉีเหลียงเป็นลูกผู้ดีที่หนีการเกณฑ์แรงงานมา บังเอิญเห็นเม็งจ้งจื่ออาบน้ำ เป็นสาเหตุให้เม็งจ้งจื่อเสนอตัวแต่งงานกับฉีเหลียง ฉีเหลียงปฏิเสธเพราะเห็นว่านางเป็นลูกคนมีฐานะ ไม่ควรลดตัวมาแต่งงานกับนักโทษหนีเกณฑ์ แต่นางตอบว่าร่างกายของสตรีเมื่อถูกขายเห็นก็เท่ากับเสียพรหมจรรย์แล้ว ไม่อาจจะแต่งงานกับชายอื่นได้ ว่าแล้วก็พาฉีเหลียงไปพบเมิงเซาผู้เป็นบิดา เมิงเซา รับปากตกลงให้ทั้งสองแต่งงานกัน แสดงถึงค่านิยมในเรื่องพรหมจรรย์ของสตรี ต่อมาทางการรู้ว่าฉีเหลียงหนีการเกณฑ์ จึงตามจับได้ ภายหลังฉีเหลียงถูกเจ้าหน้าที่ทุบตีและสังหาร เอาศพฝังไว้ใต้กำแพง เม็งจ้งจื่อทราบข่าว ก็โศกเศร้ามาก ไปร้องไห้คร่ำครวญที่หน้ากำแพง กำแพงพังทลายลงในทันใด กองกระดูกขาวโพลน ไม่รู้ว่าเป็นกองไหน นางจึงเอาเข็มแทงนิ้วแล้วหยดเลือดลงในแต่ละกอง ทั้งอธิษฐานว่า หากเป็นกระดูกของสามี ขอให้เลือดซึมลงไป ในที่สุดก็พบกระดูกของสามี³ และสามารถนำกระดูกกลับมาฝังได้

นิทานเรื่องนี้เขียนในสมัยราชวงศ์ถัง แสดงว่าอย่างน้อยที่สุด น่าจะเป็นเรื่องเล่าขานกัน ในรูปของเรื่องเล่าชาวบ้านมาตั้งแต่สมัยก่อนหน้านั้นแล้ว สมัยราชวงศ์เป่ย์ฉี (ค.ศ. 550 - ค.ศ. 577) ในยุคหลาววงศ์ มีการเกณฑ์แรงงานไปซ่อมกำแพงอยู่หลายคราว ความโหดร้ายของการเกณฑ์แรงงาน สมัยเป่ย์ฉีนี้เองที่น่าจะเป็นเหตุให้สารัตถะของเรื่องเล่าเรื่องนี้เปลี่ยนมาเป็นอย่างที่เราเห็นในปัจจุบัน การที่เปลี่ยนภูมิลำเนาของตัวเอกฝ่ายชายจากนครรัฐฉีมาเป็นนครรัฐเยียน มีสาเหตุหลักคือ ประการแรก นครรัฐเยียนอยู่ทางเหนือติดกับกำแพงหมื่นลี้ ทำให้เรื่องมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ประการที่สองเพื่อเป็นการเลี่ยงการใช้ชื่อราชวงศ์ฉี การนำเรื่องกำแพงไปผูกกับกำแพงหมื่นลี้ และระบุว่าเรื่องเกิดในสมัยฉินสื่อหวาง เป็นการแสดงการเสียดสีให้ผู้ฟังย้อนระลึกถึงเหตุการณ์การสร้างกำแพงในสมัยเป่ย์ฉีนั่นเอง ส่วนคำว่า “จื่อ” ในชื่อ “จ้งจื่อ” นั้นแสดงว่านางมีรูปโฉมงดงาม ท่วงทีชวนมอง เป็นความนิยมของชาวบ้านจีนซึ่งมักให้ตัวละครฝ่ายดีมีรูปลักษณะภายนอกทั้งงดงามสอดคล้องกับความดี นอกจากสรรเสริญความกล้าหาญของภรรยาฉีเหลียงในการเดินทางตามหาสามี ยังเพิ่มเรื่อง “ใช้หยดเลือดหากระดูก” เพื่อเน้นถึงความโหดร้ายของผู้ปกครองที่ทำให้ราษฎรได้รับความทุกข์ยากล้มตายนับไม่ถ้วน มาถึงตอนนี้สารัตถะของเรื่องเปลี่ยนอย่างสิ้นเชิง จากการรู้ธรรมเนียมการไว้อาลัยมาสู่การโจมตีการปกครองอันโหดร้าย เรื่องในสมัยราชวงศ์ถังนี้มีความใกล้เคียงกับเรื่องที่เล่ากันอยู่ในปัจจุบันมาก

นิทานและเพลงพื้นบ้านที่เกี่ยวกับเม็งเจียงหนี่วซึ่งพบในถ้ำตุนหวงสมัยปลายราชวงศ์ถัง ต่อกับยุคหลาววงศ์ (ค.ศ. 907 - ค.ศ. 960) มีโครงเรื่องคล้ายกับที่พบใน **เตียวอวี่จี** แต่เพิ่มอนุภาคใหม่ขึ้นมาหลายประการ กล่าวคือ มีเรื่องส่งเสื้อหนาวเข้ามาเกี่ยวข้อง จากเดิมนางเดินทางไปกำแพง

³ คนจีนโบราณมีความเชื่อว่า สามารถใช้เลือดพิสูจน์ความสัมพันธ์ทางสายเลือดได้โดยจะนำเลือดของทั้งสองฝ่ายหยดลงในภาชนะ หากเข้ากันได้ก็ถือว่าสายเลือดเดียวกัน หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียชีวิตแล้วก็จะใช้กระดูกแทน โดยใช้เลือดของผู้มีชีวิตอยู่หยดลงไปในกระดูกของผู้ตาย หากเลือดซึมลงไปก็ถือว่าเป็นสายเลือดเดียวกันจริง วิธีการดังกล่าวไม่พ้องกับหลักการทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ในปัจจุบันแต่อย่างใด สำหรับเรื่องเล่า **เม็งเจียงหนี่ว**นั้น เป็นการขยายความเชื่อเรื่องนี้อากพอมั่วลูกไปสู่สามัญชน

หมิ่นลี้หลังจากได้ทราบข่าวการตายของสามี แต่ในนิทานและเพลงพื้นบ้านกล่าวไว้ว่า นางเดินทางไปเพื่อส่งเสื้อหนาวให้สามี ฉบับนิทานเล่ารายละเอียดว่า เมื่อนางมาถึงกำแพง วิญญาณสามีมาปรากฏแล้วเล่าเหตุการณ์ตอนเสียชีวิตให้ฟัง ครั้นกำแพงทลายและให้หยดเลือดหาคกระดูกสามีพบแล้ว ยังเล่าต่อว่า โครงกระดูกชาวบ้านอื่นฝากส่งความเมิ่งเจียงหนี่วไปถึงคนที่บ้าน และเล่าว่านางทำพิธีเซ่นไหว้วิญญาณแล้วจึงนำกระดูกสามีกลับบ้าน

หลังยุคห้าราชวงศ์ไปเป็นระยะเวลาอีกหลายร้อยปี เนื้อความในเรื่องเมิ่งเจียงหนี่วดูเหมือนจะไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดที่สำคัญ แม้จะมีบันทึกเบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับเรื่องเล่านี้ในที่ต่าง ๆ อยู่บ้าง แต่ล้วนเป็นเรื่องสั้นๆ สมัยราชวงศ์ซ่ง (ค.ศ. 960 - ค.ศ. 1279) ราชสำนักไม่ให้ความสำคัญกับการทหาร กองทัพรักษายชายแดนไม่ได้ยึดตามแนวกำแพงหมิ่นลี้ จึงไม่พบเรื่องเล่าเกี่ยวกับเมิ่งเจียงหนี่วและกำแพงในผลงานของปัญญาชน แต่ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่าเรื่องเล่าดังกล่าวจะสูญหายหรือเสื่อมความนิยม เพียงแต่แพร่กระจายไปในรูปของนิทานมุขปาฐะ มีหลักฐานชัดเจนว่ามีการตั้งศาลเจ้าเมิ่งเจียงหนี่วขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่งแล้ว แสดงว่าอิทธิพลของเรื่องเล่าได้หยั่งรากลึกในด้านความเชื่อของชาวจีนมาเป็นระยะเวลานาน

สมัยราชวงศ์หยวน (ค.ศ. 1206 - ค.ศ. 1368) จีนตกอยู่ใต้การปกครองของเผ่ามองโกล ปัญญาชนชาวฮั่นมีฐานะตกต่ำ ขาดโอกาสในการเข้ารับราชการ ปัญญาชนจำนวนมากเบนความสนใจในด้านการศึกษามาสู่การประพันธ์บทละคร เป็นยุคทองของการละครจีน เรื่องเมิ่งเจียงหนี่วได้รับการนำมาเล่าใหม่ในรูปของบทละคร มีบันทึกว่าในยุคนี้เคยมีบทละครชื่อ *เมิ่งเจียงหนี่วส่งเสื้อหนาว* เป็นที่น่าเสียดายว่าไม่เหลือตกทอดมาถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามมีเพลงในบทละครดังกล่าวหลงเหลืออยู่ 11 บท การเปลี่ยนแปลงสำคัญที่พอจับความได้คือ ฟานฉีเหลียงเป็นปัญญาชนยากไร้ ต้องดูแลมารดาฝ่ายเดียว ต่อมาฉินสื่อหวงสั่งให้เอาปัญญาชนไปสร้างกำแพง ฟานฉีเหลียงก็ถูกเกณฑ์ไปสร้างกำแพงด้วย ภายหลังด้วยความกตัญญู นึกเป็นห่วงมารดาจึงหนีกลับบ้าน ระหว่างทางบังเอิญหลบหนีเข้าไปอยู่ในบ้านตระกูลเมิ่ง จึงได้พบกับเมิ่งเจียงหนี่ว การเปลี่ยนแปลงฐานะของตัวเอกฝ่ายชายจากลูกผู้ดีมาเป็นปัญญาชน เป็นผลพวงมาจากการที่ปัญญาชนหันมาเป็นผู้สร้างวรรณกรรมบทละคร จึงกำหนดให้ตัวเอกฝ่ายชายเป็นปัญญาชนเช่นเดียวกับตน ประเด็นที่น่าสนใจคือการที่เล่าว่าฉินสื่อหวงสั่งให้เกณฑ์ปัญญาชนไปสร้างกำแพง เรื่องนี้มีที่มาจากประวัติศาสตร์คือ ในรัชสมัยของฉินสื่อหวง มีการสั่งเผาหนังสือทั้งหลายและให้เอาปัญญาชนไปฝังทั้งเป็น มาถึงบทละครในราชวงศ์หยวน เรื่องก็ถูกเปลี่ยนเป็นจากฝังปัญญาชนมาเพื่อให้ปัญญาชนไปสร้างกำแพง (แล้วจึงตายและถูกฝังไว้ได้กำแพง) แทน นับแต่ราชวงศ์หยวนเป็นต้นมา เมิ่งเจียงหนี่วสำนวนต่างๆ ก็มักเล่าว่าฟานฉีเหลียงเป็นปัญญาชน

สมัยราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1368 - ค.ศ. 1644) บันทึกรบคดีประเภทนิยายและบทละครรุ่งเรือง แต่เรื่องเล่าเกี่ยวกับเมิ่งเจียงหนี่วกลับมีจำนวนไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในราชวงศ์หมิงมีการซ่อมกำแพงเมืองจีนอยู่หลายคราว เรื่องเมิ่งเจียงหนี่วเป็นเรื่องที่พากษ์ความโหดร้ายในการเกณฑ์แรงงานราษฎรโดยตรง นักเขียนบทละครจึงเลียงไม่เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ บทประพันธ์เกี่ยวกับเมิ่งเจียงหนี่วที่สำคัญที่สุดในยุคราชวงศ์หมิงได้แก่บทละครเรื่องบันทึกเรื่อง *เมิ่งเจียงหนี่วส่งเสื้อหนาว* เรื่องนี้จะสะท้อนถึงความนิยมฉากจบแบบสุสานาฏกรรมของชาวจีน กล่าวคือต้นเรื่องเล่าว่าตัวเอกทั้งสองฝ่ายเป็นเทพบุตรและเทพธิดาที่ลอบมีความรักต่อกัน จึงถูกลงโทษให้มาเกิดเป็นคน เมื่อเมิ่งเจียงหนี่วร้องไห้อาลัยสามี

แล้วก็ขาดใจตาย แต่ความที่ทั้งสองเป็นเทพมาแต่ก่อน จึงมีเทพองค์อื่นมาโปรด ทั้งสองจึงฟื้นคืนชีพได้ มาถึงสมัยราชวงศ์หมิงนี้ ฉินสื่อหวงปรากฏตัวในช่วงหลังของเรื่องเล่าด้วย ต่างกับยุคก่อนๆ ที่เพียงแค่เล่าถึงเท่านั้น บันทึกเรื่อง**เมิ่งเจียงหนี่ว์สงเสื่อหนาว**เล่าว่าเมื่อทั้งสองฟื้นคืนชีพ เมิ่งเจียนแม่ทัพที่คุมการ สร้างกำแพงก็จับตัวเมิ่งเจียงหนี่ว์ไปเข้าเฝ้าฉินสื่อหวง ฉินสื่อหวงเห็นนางก็หลงใหลในความงาม ใครจะรับนางเป็นสนม แต่นางวิงวอนขอความเห็นใจ ท้ายสุดฉินสื่อหวงก็ยอมปล่อยตัวนาง พระราชทานยศ และตำแหน่งให้ทั้งสองและให้เดินทางกลับบ้านเกิด

แม้ฉินสื่อหวงในประวัติศาสตร์จะมีภาพลักษณ์ของประมุขที่โหดร้ายและในสมัยนี้มีการ เกณฑ์แรงงานอยู่เนืองๆ แต่ก็ไม่ได้ปรากฏว่าฝึกไฝในเรื่องกามคุณแต่อย่างใด แต่เมื่อมาผูกโยงกับเรื่องเล่า เมิ่งเจียงหนี่ว์ก็เพิ่มเรื่องมักมากในกามเข้ามาด้วย ที่มาของภาพลักษณ์นี้ สันนิษฐานว่าได้เค้ามาแต่พระเจ้าสุยหยางตี้ (ค.ศ. 569 - ค.ศ. 618) แห่งราชวงศ์สุย (ค.ศ. 541 - ค.ศ. 618) ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นฮ่องเต้ที่โหดร้ายและมักมากในกามคุณที่สุดองค์หนึ่งในประวัติศาสตร์จีน ระหว่างเสวยราชย์โปรดให้เกณฑ์แรงงานไม่หยุดหย่อน สร้างเมืองหลวงใหม่ที่ลั่วหยาง ต่อมาก็ที่เจียงตู (หยางโจว) ให้ชุดคลองตายวันเหอ เชื่อมแม่น้ำสายหลักของจีนเข้าด้วยกัน ทั้งยกทัพไปโจมตีเกาหลีถึงสามครั้ง ราษฎรล้มตายมาก เป็นเหตุให้ชาวนาลูกฮ้อขึ้นก่อกบฏทั่วแผ่นดิน จนราชวงศ์สุยต้องล่มสลายในที่สุด สุยหยางตี้ได้ชื่อว่ามีมักมากในกาม มักกวาดต้อนหญิงงามจำนวนมากเข้าวัง โปรดเสวยสุขส่วนพระองค์ ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นที่เกลียดชังของราษฎร ชาวบ้านจีนมีภาพของผู้ปกครองที่ทารุณโหดร้าย ชอบเกณฑ์แรงงานผนวกกับมักมากกามาอยู่ในใจ พอเล่าถึงเรื่องเมิ่งเจียงหนี่ว์ซึ่งในสายตาชาวบ้านเป็นหญิงที่พร้อมทั้งคุณธรรม ความกล้าหาญ และความงาม ชาวบ้านก็ย่อมเห็นว่าเป็นธรรมดาที่ต้องเป็นที่สนใจของผู้ปกครอง ฉินสื่อหวง จึงถูกแต่งให้เชื่อมโยงกับเรื่องเมิ่งเจียงหนี่ว์โดยถูกผนวกภาพแห่งความมักมากในกามคุณเข้าไปด้วย อย่างไรก็ดี ในตอนจบของบันทึกเรื่อง**เมิ่งเจียงหนี่ว์สงเสื่อหนาว** ฉินสื่อหวงได้คิดและปล่อยตัวนางไป เรื่องจึงจบลงด้วยความสุข แต่โดยมากเมิ่งเจียงหนี่ว์สำนวนต่างๆ ที่แพร่หลาย มักจับเน้นความกล้าหาญของนางด้วยการพลีชีพตามสามี จึงมักให้ฉินสื่อหวงเป็นตัวละครฝ่ายร้ายโดยสิ้นเชิง

สมัยราชวงศ์ชิง (ค.ศ. 1616 - ค.ศ. 1911) อันเป็นยุคศักดินายุคสุดท้ายของจีน เรื่องเมิ่งเจียงหนี่ว์ แพร่หลายมากในรูปของ “เป่าเจวี่ยน” ซึ่งเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะชนิดหนึ่ง เรื่องสำคัญๆ ได้แก่ **เป่าเจวี่ยนก่าแพงหมิ่นลี่** และ **เมิ่งเจียงหนี่ว์พลีชีพรักษาทรงหมจรรย์** ในสมัยปลายราชวงศ์หมิงต่อราชวงศ์ชิงตอนต้น **เป่าเจวี่ยนก่าแพงหมิ่นลี่**ในศักราชถงจื้อ (ค.ศ. 1862 - ค.ศ. 1875) **เป่าเจวี่ยนเทพธิดาเมิ่งเจียง**สมัยปลายราชวงศ์ชิง ทั้งหมดนี้มีอนุภาคที่สำคัญเพิ่มเข้ามาคือ เมื่อฉินสื่อหวงใคร่จะรับเมิ่งเจียงหนี่ว์เป็นสนม นางก็แสวงทำเป็นยอมโดยเสนอเงื่อนไขต่างๆ ให้ฉินสื่อหวงทำตาม เพื่อจะได้ฝังศพของสามีอย่างสมเกียรติ ครั้นเมื่อฉินสื่อหวงทำตามเงื่อนไขแล้ว นางก็ฆ่าตัวตายเพื่อรักษาทรงหมจรรย์ แต่รายละเอียดปลีกย่อยจะต่างกันไปบ้าง

จากที่กล่าวมาจะเห็นการเปลี่ยนแปลงของเรื่องเมิ่งเจียงหนี่ว์ทีละขั้น จากประวัติศาสตร์มาสู่เรื่องเล่า มีเค้าเรื่องชัดเจนตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง และค่อยเพิ่มอนุภาคต่างๆ เข้ามาจนมีโครงเรื่องซับซ้อนและมีความยาวมากขึ้น

สรุปอนุภาคของเรื่อง

อนุภาค (motif) คือส่วนที่เล็กที่สุดที่มีความหมายในนิทาน อาจจะเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของ หรือเหตุการณ์ที่ไม่เป็นปกติวิสัยของโลกหรือมีลักษณะพิเศษ เช่น คนอยู่ในหอยสังข์ (เรื่องสังข์ทอง) ม้าพูดได้ พรหมเหาะได้ ฯลฯ ในที่นี้จะสรุปอนุภาคของเรื่องเมืองเจียงหนี่ไว้ร้องไห้หลายกำแพง ดังนี้

1. กำเนิดตัวเอก ตัวเอกฝ่ายหญิงและตัวเอกฝ่ายชายเป็นเทพธิดา หรือเทพบุตรจุติลงมา หรือมีจะนั้นก็เฉพาะตัวเอกฝ่ายหญิงที่เป็นเทพธิดาจุติ อาจแซ่สวี่ แซ่เมิ่ง หรือแซ่เจียง ฯลฯ ที่นิยมคือ กำเนิดในผลพัก บ้านเมิ่งและบ้านเจียงรับเป็นธิดาบุญธรรมร่วมกัน รายละเอียดเรื่องกำเนิดมีปลีกย่อยต่างกัน แต่ที่เหมือนกันคือต้องเป็นธิดาเศรษฐี เพราะมีส่วนช่วยแสดงความกล้าหาญของตัวเอกฝ่ายหญิงซึ่งไม่เคยเผชิญความยากลำบากในชีวิต แต่ต้องยอมเดินทางไกลเสี่ยงอันตรายไปตามหาสามี เป็นการเชิดชูความดีเดิยวของนางอีกทางหนึ่ง

2. การหนีการเกณฑ์แรงงาน ตัวเอกฝ่ายชายหนีการเกณฑ์แรงงานไปสร้างกำแพง ตัวเอกอาจเป็นเพียงราษฎรธรรมดา หรือปัญญาชน ขุนนางที่ถูกลดยศ ลูกผู้ดี นักโทษ ฯลฯ ถูกเกณฑ์เพราะสมัครใจ ถูกจับตัว ถูกให้ร้าย ไปแทนบิดา ฯลฯ อาจหนีการเกณฑ์มาก่อนเริ่มสร้างกำแพง เพราะคิดถึงบ้าน คิดถึงมารดาป่วย หรือเพราะทนการกดขี่แรงงานไม่ไหว

3. การแต่งงาน ตัวเอกฝ่ายชายได้พบกับตัวเอกฝ่ายหญิงและแต่งงานกัน ตัวเอกฝ่ายชายบังเอิญเห็นตัวเอกฝ่ายหญิงอาบน้ำ หรือเห็นไหล่ของนาง ตัวเอกฝ่ายหญิงจึงเสนอตัวแต่งงานด้วย หรือตัวเอกฝ่ายหญิงแต่งกลอนเลือกคู่ แล้วตัวเอกฝ่ายชายต่อกลอนได้ หรือเพราะตัวเอกฝ่ายชายหนีมาพึ่งบิดาตัวเอกฝ่ายหญิงซึ่งเป็นเพื่อนเก่าแก่ของบิดาตน

4. การถูกเกณฑ์อีก ตัวเอกฝ่ายชายต้องถูกเกณฑ์ไปสร้างกำแพงทั้งๆ ที่เพิ่งแต่งงานได้ไม่นาน อาจถูกจับกุมตัวเพราะมีคนชั่วไปฟ้องต่อทางการ หรือเดินทางไปมอบตัวเอง

5. การตาย ตัวเอกฝ่ายชายเสียชีวิตกลางทาง หรือระหว่างการสร้างกำแพง สาเหตุมาจากความตรากตรำจนป่วยตาย ถูกใส่ร้ายจนต้องโทษ ถูกฝังทั้งเป็น ถูกตีด้วยไม้พลองจนตาย ฯลฯ หลังเสียชีวิต ศพถูกฝังไว้ใต้กำแพง

6. การตามหาสามี ตัวเอกฝ่ายหญิงออกเดินทางไปตามหาสามี สาเหตุเนื่องจากได้ข่าวการตายของสามี ฝันว่าสามีมาบอกให้ไปเก็บกระดูก หรือเพราะคิดถึงสามี จึงเดินทางไปส่งเสื่อหนาว ฯลฯ ระหว่างเดินทางต้องเผชิญอุปสรรคต่างๆ เช่น บ่าวทรยศคิดอยากได้ตัวนาง ถูกชิงทรัพย์ ใจร้ายด่าให้แต่งงานด้วย หลงทาง ฯลฯ แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตามจะฝ่าฟันอุปสรรคไปได้เสมอ อาจมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือ หรือหัวหน้าใจร้ายบังเอิญเป็นพี่น้องร่วมสาบานกับสามี จึงออกเงินค่าเดินทางให้ หรือมีเสือช่วยเหลือให้พ้นภัย อีกาสีดำนำทาง ฯลฯ หากอุปสรรคเป็นบ่าวทรยศ นางจะใช้ปัญญาเอาตัวรอดจนพ้นอุปสรรคนั้น

7. การร้องไห้ ตัวเอกฝ่ายหญิงมาถึงกำแพงแล้วหากระดูกสามีไม่พบ หรือเพิ่งรู้ว่าสามีเสียชีวิต โดยมากเขียนว่านางร้องไห้จนกำแพงหลาย บ้างว่าร้องสามครั้ง สามวัน เจ็ดวัน สิบวัน ฯลฯ สรุปคือหลังจากกำแพงหลายลงมาจะเห็นกองกระดูกขาวโพลน ส่วนใหญ่เขียนว่านางใช้การหยดเลือด

พิสุจน์หากระดูกสามี (ไขเข็มแทงนิ้ว กัดนิ้ว ฯลฯ) บ้างว่านางพิสุจน์โดยพิจารณาจากของที่ติดตัวในร่างของสามี บ้างว่าตัวเอกฝ่ายชายตายแล้วหน้าตาเหมือนยังมีชีวิต เรื่องมาถึงตอนนี้ แยกออกเป็นสองแบบ แบบแรกจบลงด้วยความสุข คือตัวเอกฝ่ายหญิงพบกระดูกแล้วก็ร้องไห้จนขาดใจตาย เทวดาจึงดลบันดาลให้ตัวเอกฝ่ายชายและตัวเอกฝ่ายหญิงฟื้นคืนชีวิต หรือตัวเอกฝ่ายหญิงพบกระดูกแล้วร้องไห้จนสามีฟื้นคืนชีพ หน้าตาของนางไหลลงบนกระดูกเกิดเป็นเลือดเนื้อขึ้นมาใหม่ หากเป็นเช่นนี้ เรื่องก็จะจบลงเพียงเท่านั้น แต่โดยมากจะเป็นแบบที่สอง คือเมื่อพบกระดูกแล้ว ตัวเอกฝ่ายหญิงทำพิธีเช่นไหว้สามีเรื่องดำเนินไปที่อนุภาคต่อไป

8. การเช่นไหว้ ตัวเอกฝ่ายหญิงเช่นไหว้สามี มีทั้งแบบที่ปรากฏตัวจินสือหวงและไม่ปรากฏตัวแบบที่ไม่ปรากฏตัว จะเล่าว่านางนาคกระดูกสามีกลับบ้าน โดยขอให้ประมุขอนุญาตให้นางได้ทำพิธี แบบที่ปรากฏตัวจินสือหวงยังแยกออกเป็นสองแบบใหญ่ คือจินสือหวงเป็นตัวละครฝ่ายดี กับจินสือหวงเป็นตัวละครฝ่ายร้าย หากเป็นตัวละครฝ่ายดี คือไม่มักมากในกาม ก็จะเดินทางมาทำพิธีเช่นไหว้ไว้อาลัยด้วยตนเอง คล้ายกับในพงศาวดาร**จ้าวจวน** มิฉะนั้นก็ให้รัชทายาท หรือขุนศึกสำคัญมาทำพิธีไว้อาลัย และอาจพระราชทานป้ายเชิดชูพรหมจรรย์ให้แก่ตัวเอกฝ่ายหญิง แต่โดยมากจินสือหวงจะเป็นตัวละครฝ่ายร้าย คือมักมากในกาม ต้องการรับนางเข้าวัง และเนื้อหาในเรื่องราวต่อมายังแบ่งได้อีกเป็นสองแบบย่อยคือแบบแรก เมื่อนางคร่ำครวญขอความกรุณา จินสือหวงก็ได้คิดและพระราชทานยศให้นาง ปล่อนางกลับบ้านแบบที่สอง นางแสร์รับปากเข้าวังโดยเสนอเงื่อนไขต่างๆ เป็นต้นว่า ข้อที่หนึ่งให้สร้างสะพานยาวข้ามแม่น้ำนอกกำแพงหมื่นลี่ ข้อที่สองให้สร้างหลุมฝังศพขนาดกว้างและมีความยาวสิบลิ้วให้สามีนางข้างกำแพงหมื่นลี่ ข้อที่สามคือเมื่อสร้างหลุมฝังศพเสร็จแล้ว ให้จินสือหวงพร้อมด้วยเหล่าขุนนางทั้งหลายแต่งชุดไว้ทุกข์ทำพิธีไว้อาลัยที่หน้าหลุมฝังศพของสามีของนาง นางจึงจะยอมเข้าวัง เงื่อนไขต่างๆ ที่นางเสนอ ในแต่ละเรื่องเล่าจะเล่าแตกต่างกันไป แต่ก็ไม่แตกต่างจากที่กล่าวมานี้มากนัก

9. การพลีชีพ ตัวเอกฝ่ายหญิงฆ่าตัวตายตามสามี หลังตัวเอกฝ่ายหญิงเช่นไหว้สามีแล้วไม่ว่าจะปรากฏตัวจินสือหวงหรือไม่ โดยมากจะเล่าว่านางพลีชีพตามสามี มีทั้งการกระโดดลงทะเล ใจนเข้ากองไฟ กระโดดลงจากกำแพงเมืองจีน และวิญญาณของสามีของนางกลายเป็นเทพชีเมฆมารับตัว ฯลฯ บางสำนวนไม่ปรากฏเรื่องเช่นไหว้ แต่ให้นางเสียชีวิตตั้งแต่ตอนกำแพงหลายโดยถูกกำแพงทับ แต่ที่นิยมที่สุดคือหลังจากจินสือหวงยอมตามเงื่อนไข และเสร็จพิธีแล้ว ตัวเอกฝ่ายหญิงกลับร้องด่าประณามความโหดร้ายทารุณของจินสือหวง แล้วกระโดดลงทะเลฆ่าตัวตาย (สำนวนที่เล่าว่านางได้รับพระราชทานป้ายเชิดชูเกียรติแล้วถึงแก่กรรมเมื่อสิ้นอายุขัยมีอยู่บ้าง แต่เป็นเพียงส่วนน้อย) หลังเสียชีวิตตัวเอกฝ่ายหญิงได้อยู่ใช้ชีวิตกับสามี มีทั้งที่พบกันในวังบาดาล จมอยู่ใต้ทะเลทางทิศตะวันออก กลายเป็นควีนเขียว ขึ้นกระเรียนขึ้นฟ้า ฯลฯ โดยสรุปคือตัวเอกทั้งสองได้ขึ้นสวรรค์กลายเป็นเทพ บางสำนวนจบลงเพียงเท่านี้ สำนวนที่เล่าเรื่องต่อ เรื่องจะดำเนินไปตามอนุภาคถัดไป

10. ปฏิกริยาของชนชั้นปกครอง แต่ละสำนวนเล่าปฏิกริยาของจินสือหวงหรือชนชั้นปกครองอื่นหลังจากเมิ่งเจียงหนีฆ่าตัวตายไว้ต่างกัน มีทั้งความหมายในแง่บวกและแง่ลบ แ่งบวกเล่าว่าจินสือหวงพระราชทานป้ายเชิดชูพรหมจรรย์ให้นาง และให้ฝังศพทั้งสองร่วมกัน หรืออาจเพิ่มว่า พระมเหสีหรือมิฉะนั้นก็พระราชมารดาของจินสือหวงมีพระราชเสาวนีย์แต่งตั้งให้ตัวเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิง

(หรือเฉพาะตัวเอกฝ่ายหญิง) เป็นเทพ⁴ แล่บเช่นเล่าว่าฉินสื่อหวงแคนใจเม้งเจียงหนี่ว์ กลับหาทางถมทะเล เมื่อเจอซากศพนางก็ให้แล่ออกเป็นชิ้นๆ โยนลงทะเล กลายเป็นปลาชนิดหนึ่ง หรือฉินสื่อหวงแคนใจเม้งเจียงหนี่ว์ ใช้แส้วเศษวัตถุเขาไปถมทะเล ธิดาพญามังกรจึงแปลงร่างเป็นเม้งเจียงหนี่ว์ มาอยู่กับฉินสื่อหวงเพื่อหาทางขโมยแล่ ฯลฯ

ที่กล่าวมานั้นเป็นเพียงเค้าโครงเรื่องพื้นฐานที่เป็นที่นิยม บทละคร มหรสพ หรือนิทานมุขปาฐะสำนวนต่างๆ ยังมีอนุภาคย่อยที่ต่างกันอีกมาก โดยอนุภาคที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง มักมีความเกี่ยวพันกับสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่นนั้นๆ ยุคสมัยที่ต่างกันก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้อนุภาคของเรื่องมีความต่างกัน อนุภาคที่ต่างกันก็มีความเกี่ยวพันกับบุคลิกลักษณะของตัวละครอย่างแยกไม่ออก ละครโทรทัศน์ชุดของช่ององเมื่อสิบกว่าปีก่อนยังเพิ่มเติมเรื่องราวไปอีกว่า เม้งเจียงหนี่ว์มีชายที่ชอบอยู่เดิม แต่เนื่องจากถูกวันสี่เหลียงเห็นร่างกายของนางตอนอาบน้ำ จึงต้องแต่งงานกับวันสี่เหลียงต่อมาเมื่อวันสี่เหลียงเสียชีวิต นางยังมีทางเลือกระหว่างไปอยู่กับคนรักเก่าซึ่งยังรักนางไม่เสื่อมคลาย หรือไปอยู่กับฉินสื่อหวงซึ่งแม้เป็นทรราชและศัตรูผู้ฆ่าสามีของนางแต่ก็มีเสน่ห์และความจริงใจกับนาง กับการจงรักภักดีต่อสามีที่ตายไปแล้ว ในที่สุดนางก็ตัดสินใจเลือกพลีชีพตายตามสามี แม้เรื่องเพิ่มเติมมานี้จะนอกกลุ่มนอกทางเรื่องเล่าทั่วไป แต่ก็ถือเป็นความพยายามใหม่ในการที่จะสร้างตัวละครให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในด้านอารมณ์และความนึกคิด และไม่ใช่เป็นการผิดอันใดเพราะเรื่องเล่านั้นย่อมเป็นของสาธารณะ ไม่มีเจ้าของอยู่แล้ว สุดท้ายแต่ผู้รังสรรค์จะแต่งเติมตามที่ตนเห็นว่าเหมาะสม ส่วนจะได้รับการเล่าขานสืบต่อไปจนเป็นที่นิยมหรือไม่ ก็ย่อมต้องปล่อยให้กาลเวลา หรืออันที่จริงคือชาวบ้านผู้ดูผู้ฟังนี่เองเป็นผู้ตัดสิน

ความหมายของชื่อตัวละครและความสัมพันธ์กับสารัตถะของเรื่อง

ชื่อ “เม้งเจียงหนี่ว์” นั้นเป็นชื่อที่ค่อนข้างแปลก เพราะไม่ใช่ลักษณะการตั้งชื่อคนในสมัยปัจจุบันทั่วไป ซึ่งมีแซ่ขึ้นก่อนแล้วตามด้วยชื่อ คำ “หนี่ว์” แปลว่าผู้หญิง หรือลูกสาว ส่วนคำว่า “เม้ง” และ “เจียง” ใช้เป็นแซ่ได้ทั้งคู่ นอกจากนั้นคำว่า “เม้ง” นั้นยังมีความหมายถึงลูกหัวปีทั้งผู้ชายและผู้หญิง ทำนองเดียวกับ “เอื้อย” ของไทยที่ใช้เรียกลูกสาวหัวปี และ “อ้าย” ที่ใช้เรียกลูกชายหัวปี ฉะนั้นจากความหมายของชื่อ “เม้งเจียงหนี่ว์” ก็เป็นทางเปิดกว้างให้คนรุ่นหลังสามารถแต่งเรื่องเล่าต่อไปต่าง ๆ นานา เช่นบ้างว่า นางเป็นธิดาของเศรษฐีแซ่เม้ง มารดาแซ่เจียง หรือเศรษฐีแซ่อื่น เช่น สวี แต่มารดาจริงแซ่เม้ง มีมารดาบุญธรรมแซ่เจียง หรือว่านางเป็นธิดาคนโตของเศรษฐีแซ่เจียง ฯลฯ หรือบ้างว่า ตระกูลเม้งกับตระกูลเจียงเก็บทารกหญิงได้คนหนึ่งจึงร่วมกันเลี้ยง ในเมื่อตกลงกันไม่ได้ว่าจะให้นางแซ่ใด จึงนำแซ่ของทั้งสองมารวมกันตั้งเป็นชื่อ ที่พิสดารกว่านี้ก็ยังมียกเว้นว่า ทารกหญิงนั้นกำเนิดในฟัก นำเต้าหรือพืชผลอื่นๆ ที่บ้านเม้งปลูกแล้วผลกลับทอดย้อยไปออกที่บ้านเจียงเป็นต้น

⁴ ธรรมเนียมจีนถือว่า เจ้าสามารถแต่งตั้งผู้ตายที่สร้างคุณความดีความชอบในการศึก หรือเป็นผู้ประเสริฐด้วยคุณธรรมในด้านใดด้านหนึ่งจนเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไป ให้มีฐานะเป็นเทพได้ นอกจากนั้นผู้ปกครองในแต่ละยุคแต่ละสมัย อาจมีการยกฐานะเทพองค์อื่นๆ ให้มีตำแหน่งสูงขึ้นไปอีกทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความเคารพนับถือของราษฎร หรือเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งทางการเมืองการปกครอง

อันที่จริงแล้วคำว่า “เมิ่งเจียง” มีที่มาอย่างไร เหตุใดจึงมีทั้ง “เมิ่งจิ้งจิว” และ “เมิ่งเจียงหนี่ว” ชื่อใดน่าจะมามีมาก่อนกันแน่

เมื่อย้อนไปหาคำว่า “เมิ่งเจียง” แรกสุดก็พบใน**ซือจิง** อันเป็นรวมกวีนิพนธ์โบราณสามร้อยบท และเป็นหนึ่งในคัมภีร์สำคัญของสำนักขงจื๊อ มีความเก่าแก่ตั้งแต่สมัยราชวงศ์โจว หมวด “เพลงรัฐยง” มีกวีนิพนธ์หนึ่งชื่อ “ซางจง” เนื้อความกล่าวถึงหนุ่มสาวนัดพบกันในป่าหม่อน ตอนหนึ่งว่า “ว่าคะเนถึงผู้ใดกัน เมิ่งเจียงคนงามนั้นเอย” (Ruan Yuan, vol.3., 1999: 191) หมวด “เพลงรัฐเจิ้ง” มีกวีนิพนธ์ “โหย่วหนี่วถงจวี” ตอนหนึ่งว่า “มิ่งรามร่วมรด สวยสดดั่งกา วิทเคเหินคือกิริยา หยกล้ำค่าประดับกาย ไอ้เมิ่งเจียงคนงาม งามลักษณะแลจรรยา” (Ruan Yuan, vol.3., 1999: 298)

ธรรมเนียมการเรียกชื่อของผู้หญิงในราชวงศ์โจวนั้น ก่อนออกเรือนจะเอาแซ่ของผู้หญิงวางท้าย เอาชื่อลำดับความเป็นลูกคนที่เท่าไรวางไว้ข้างหน้า หากพิเคราะห์โดยยึดธรรมเนียมยุคนี้เป็นหลัก “เมิ่ง” ย่อมหมายถึงลูกหัวปี ส่วน “เจียง” นั้นเป็นแซ่ของชนนครรัฐฉี เมิ่งเจียงนั้นหมายถึงธิดาคนโตของสกุลเจียงชาวนครรัฐฉี เป็นอันแก่ปริศนาชื่อได้สำเร็จ “เมิ่งเจียงหนี่ว” ย่อมหมายถึง “หญิงซึ่งเป็นลูกสาวคนโตของบ้านเจียง” แต่ที่น่ากังขาคือ เหตุใดชื่อนี้เพิ่งมาปรากฏในเรื่องเล่าสมัยหลัง

ข้อสันนิษฐานที่น่าจะเป็นไปได้ที่สุดมีสองทางคือ หนึ่ง เดิมนครรัฐฉีน่าจะมีหญิงงามคนหนึ่งชื่อว่าเมิ่งเจียง ด้วยความที่นางมีความงดงามมาก ความหมายของคำว่า “เมิ่งเจียง” จึงขยายออกไป กลายเป็นคำเรียกหญิงงามโดยทั่วไป มิได้เฉพาะเจาะจง ต่อมาน่าจะเพี้ยนเพราะภรรยาฉีเหลียงเป็นหญิงงามมีคุณธรรม ทั้งฉีเหลียงเป็นชาวนครรัฐฉี นางจึงพลอยได้ชื่อว่า “เมิ่งเจียง” เป็นฉายาไปด้วย ส่วนชื่อ “เมิ่งจิ้งจิว” ที่ใช้ในนิทานสมัยถัง เอา “เมิ่ง” เป็นแซ่ และให้ชื่อว่า “จิ้งจิว” “จิ้ง” เป็นคำบอกลำดับเช่นเดียวกับ “เมิ่ง” แต่หมายถึงลำดับรอง หรือนางอี คำว่า “จิว” รูปอักษรคล้ายลักษณะของตัว “เจียง” อาจเพี้ยนไปจากคำว่า “เจียง” สอง ชื่อ “เมิ่งจิ้งจิว” มีมาก่อน แต่ด้วยความที่ “เมิ่งจิ้งจิว” เป็นหญิงงามมีคุณธรรม ในยุคต่อๆ มาจึงถูกเรียกว่า “เมิ่งเจียงหนี่ว”

ชื่อ “เมิ่งเจียงหนี่ว” ที่ผูกกับเรื่องเล่าภรรยาฉีเหลียงนี้มาปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกสมัยปลายราชวงศ์ถังต่อกับสมัยห้าราชวงศ์ โดยบทเพลงที่พบในฉำตุณฑว มีเพลงทำนอง “เต่าเลียนจี” (หมายถึง “ตำโหม” หรือทุบตำโหมที่ตมฺสุดแล้ว) บทหนึ่ง เนื้อร้องตอนหนึ่งว่า “เมิ่งเจียงหนี่ว เมียดีเหลียง ผัวไปเขาเยียนไม้คีนมา เย็บเสื้อหนาวไว้คนส่งให้ ต้องเดินทางไกลส่งเสื้อหนาว...” (Yang Zhenliang, 1985: 81) ภรรยาฉีเหลียงได้นามว่า “เมิ่งเจียงหนี่ว” ส่วนนิทานเรื่อง**เมิ่งเจียงหนี่วเปี่ยนเหวิน** ที่พบในฉำตุณฑว ออกชื่อนางไว้ว่า “เจียงหนี่ว” แม้มิใช่ “เมิ่งเจียงหนี่ว” แต่ก็ไม่ใช่ “เมิ่งจิ้งจิว” แล้ว

ส่วนชื่อสามของเมิ่งเจียงหนี่วก็มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุค จาก “ฉีเหลียง” (อักษรเหลียงตัวนี้เป็นชื่อนครรัฐ) มาเป็น “ฉีเหลียง” (อักษรเหลียงตัวนี้แปลว่าดีงาม) มาเป็น “ฟ่านซีหลาง” หรือ “วันสี่เหลียง” การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกี่ยวข้องกับลักษณะของอักษรจีนและเสียงของอักษรจีน คำว่า “ฉี” กับคำว่า “ฟ่าน” ที่แปลว่าทำผิด เขียนคล้ายกัน เพลงที่พบในฉำตุณฑวนั้นเขียนผิดจากตัว “ฉี” เป็นตัว ฟ่าน คำว่า “ฟ่าน” ก็อ่านออกเสียงเหมือนกับ “ฟ่าน” ที่ใช้เป็นแซ่ ฉะนั้นจากแซ่ฉีมาเป็นแซ่ฟ่านก็เป็นที่น่าเข้าใจได้ ส่วนชื่อนั้น คำว่า “เหลียง” ชื่อนครรัฐ เสียงเหมือนกันกับ “เหลียง” ที่แปลว่าดีงาม ทั้งสองคำนี้เสียงใกล้เคียงกับ “หลาง” ที่หมายถึงชายหนุ่ม หนาซำคำว่า “เหลียง” ยังเขียนคล้ายกับ “หลาง” อีก

ฉะนั้นจากเสียงมาเป็นกลางจึงไม่ใช่เรื่องแปลก คนโบราณนั้นแรกสุดนิยมชื่อตัวเดียว ฉะนั้นในเรื่องเล่าบางเรื่อง สามี่ของเมืองเจียงหนี่จึงมีชื่อว่า “ฟ่านกลาง” แต่สมัยต่อๆ มา นิยมชื่อสองพยางค์ จึงมีการเอาคำว่า “ฉี่” เดิมมารวมทั้งเพี้ยนเสียงไปเป็น “ซี” หรือ “ลี” ส่วนคำว่า “วัน” นั้นมีเสียงใกล้เคียง “ฟ่าน” ในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์นิยมใช้ชื่อ “วันลีเหลียง” โดยที่คำว่า “วัน” มีความหมายว่าหมื่นหรือแทนจำนวนมาก ในภาษาจีน ฉะนั้นหากขบคิดหานัยแฝง คำว่า “หมื่น” สามารถเป็นสัญลักษณ์ตัวแทนของราษฎรนับไม่ถ้วนที่ต้องประสบชะตากรรมเช่นเดียวกับวันลีเหลียง ยิ่งเป็นเครื่องเชื่อมโยงและเน้นสารัตถะของเรื่องเล่าให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตารางแสดงความเปลี่ยนแปลงของชื่อตัวละครในเอกสารต่างๆ

ชื่อ / ที่มา	จ้าวจวน	หลี่จี้	เลี่ยนหนี่จวน	ลู่เหิง	เตี่ยวอวี้	วรรณกรรม ถ้าคุณทวง	เรื่องอื่นๆ ในยุคต่อมา
สามี่	杞梁 ฉี่เหลียง	杞梁 ฉี่เหลียง	杞梁 ฉี่เหลียง	杞梁 ฉี่เหลียง	杞良 ฉี่เหลียง (เหลียงคนละ อักษร)	犯梁 ฟ่านเหลียง	杞良 ฉี่เหลียง 范希郎 ฟ่านซีทลาง 萬喜良 วันลีเหลียง 范郎 ฟ่านทลาง 韓紀郎 ทานจีทลาง ฯลฯ
ภรรยา	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	孟仲姿 เม้งจั้งจื่อ	孟姜女 เม้งเจียงหนี่ว	孟姜女 เม้งเจียงหนี่ว

อิทธิพลของเรื่อง “เม้งเจียงหนี่ว”

เรื่อง **เม้งเจียงหนี่ว** เป็นที่เล่าขานแพร่หลาย มีอิทธิพลในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. มีอิทธิพลในฐานะเป็นโครงเรื่องในการสร้างผลงานทางศิลปะแขนงต่างๆ เรื่องเม้งเจียงหนี่วเป็นแรงบันดาลใจให้นักเขียน และศิลปินพื้นบ้านต่างๆ นำมาถ่ายทอดใหม่ในรูปของกวีนิพนธ์ นิทาน นิยาย บทละครประเภทต่างๆ มหรสพพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน นิทานมุขปาฐะ ฯลฯ แพร่หลายทั่วประเทศจีน ทั้งในชนชาติฮั่น ซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของจีน และในชนชาติส่วนน้อย
2. มีอิทธิพลต่อเรื่องเล่าหรือวรรณกรรมเรื่องอื่น จากการที่เรื่องเม้งเจียงหนี่วได้ถูกนำไปผูกโยงกับฉินสื่อทวงซึ่งเป็นจักรพรรดิพระองค์แรกของประเทศจีน ในเนื้อหาของเรื่องเล่าบุคคลในประวัติศาสตร์จำนวนไม่น้อยที่เกี่ยวข้องกับฉินสื่อทวงได้นำเรื่องเม้งเจียงหนี่วไปผูกโยงเข้าไว้ด้วย ที่เห็นชัดเจนที่สุดได้แก่เรื่องเล่าเกี่ยวกับ “เซียงอวี้” (232 ปีก่อนคริสตกาล - 202 ปีก่อนคริสตกาล) หรือ

“ฉู่ป่าหวาง” ผู้นำกองทัพพันธมิตรในการโค่นล้มราชวงศ์ฉิน หลังฉินสื่อหวงสวรรคต พระราชโอรสหูไฮ (230 ปีก่อนคริสตกาล - 207 ปีก่อนคริสตกาล) เสวยราชย์ต่อ เป็นจักรพรรดิที่โหดร้ายไม่ย่อหย่อนไปกว่าฉินสื่อหวง ประหารขุนนางจำนวนมาก และโปรดให้เกณฑ์แรงงานหนัก ทำให้ราษฎรทนไม่ไหว รวมตัวกันก่อกบฏต่อราชสำนัก ทำให้ราชวงศ์ฉินถึงแก่กาลล่มสลายในที่สุด ในเรื่องเมิ่งเจียงหนี่ว์เดิมนั้น ไม่ปรากฏว่าฉินสื่อหวงมีบุตรแต่อย่างใด แต่เรื่องเล่าในยุคหลังๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนิทานมุขปาฐะบางสำนวน และจี้ว์ทงฉิน แต่งเพิ่มไปว่า เชียงอวี่เป็นบุตรของเมิ่งเจียงหนี่ว์กับสามี เมื่อโตขึ้นได้ล้างแค้นให้บิดา มารดาด้วยการล่มาฆราชวงศ์ฉิน บางสำนวนพิสดารไปอีกถึงกับเล่าว่า เมื่อเมิ่งเจียงหนี่ว์กระโดดน้ำตายแล้ว ฉินสื่อหวงได้ชองวิเศษคือ แล่ปัดภูเขา สามารถปัดภูเขาไปถมทะเล ธิดาพญามังกรต้องการช่วยวังมังกกรให้พ้นจากภัยพิบัติ จึงแปลงร่างเป็นเมิ่งเจียงหนี่ว์มาอยู่กินกับฉินสื่อหวง ต่อมาโมยเส้าหนีกลับวังมังกกร ก่อนไปคลอดทารกชายทิ้งไว้กลางทาง ทารกนั้นได้แม่เสื้อเลี้ยงดูอยู่ปีกว่า ต่อมาแม่ขายเต้าหู้เก็บได้จึงนำมาเลี้ยงจนเติบโตใหญ่ กลายเป็นเชียงอวี่ผู้โค่นล้มราชวงศ์ฉิน

3. มีอิทธิพลด้านความเชื่อและการกราบไหว้บูชา ศาลเจ้าเมิ่งเจียงหนี่ว์เริ่มมีมาอย่างน้อยที่สุดตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่ง (ค.ศ. 960 - ค.ศ. 1279) ในปัจจุบันพบแพร่หลายทั่วประเทศจีน นอกจากที่มณฑลซานตงจุดกำเนิดของเรื่อง (นครรัฐฉีอยู่ในซานตงปัจจุบัน) มณฑลอื่นๆ เช่น หูหนาน เทอหนาน ก็มีศาลเจ้าเมิ่งเจียงหนี่ว์ตั้งอยู่ ศาลเจ้าเมิ่งเจียงหนี่ว์ที่มีชื่อเสียงที่สุดได้แก่ ศาลที่ตั้งอยู่นอกด่านซานไห่กวนของกำแพงเมืองจีน ซึ่งสร้างมาตั้งแต่ตอนต้นราชวงศ์หมิง ต่อมามาสสร้างใหม่สมัยศักราชวันลี

4. มีอิทธิพลต่อเรื่องเล่าเกี่ยวกับสถานที่ สัตว์ พืช หรือสิ่งของ เป็นธรรมดาของชาวบ้านซึ่งมักนำเรื่องของคนที่มียี่ชื่อเสียงมาเชื่อมโยงกับบ้านเกิดของตน สถานที่ที่ถูกกล่าวอ้างว่าเป็นบ้านเกิดของนางมีจำนวนมากมายับไม่ถ้วน เป็นต้นว่า อำเภอถงกวนในมณฑลส่านซี อำเภอหลี่เซี่ยนในมณฑลหูหนาน สถานที่ที่อ้างว่ามีความสัมพันธ์กับเรื่องยังมีนับไม่ถ้วน ที่เห็นชัดเจนที่สุดคือบริเวณใกล้เคียงด่านซานไห่กวน ซึ่งเป็นจุดสิ้นสุดกำแพงเมืองจีน ถูกอ้างว่าเป็นจุดสิ้นสุดการเดินทางของเมิ่งเจียงหนี่ว์พอดี นอกจากจะมีศาลเมิ่งเจียงหนี่ว์ที่มีชื่อเสียงที่สุดตั้งได้กล่าวมาแล้วนั้น บริเวณรอบๆ ก็ยังมีสถานที่ที่มีเรื่องเล่าเชื่อมโยงกับเมิ่งเจียงหนี่ว์อีกจำนวนมาก นอกจากนั้น ก็ยังมีสถานที่ต่างๆ ซึ่งถูกอ้างว่ามีความสัมพันธ์กับเรื่องอีก เป็นต้นว่า ถึงทุกวันนี้หมู่บ้านเหอชิง เมืองซูโจว มี “สะพานเมิ่งเจียง” อยู่ เล่ากันว่าเมิ่งเจียงหนี่ว์เดินทางไปหาสามี ผ่านมาถึงที่ก็มีแม่น้ำใหญ่ขวางหน้าไปไม่ได้ นางร้องให้สลดอยูริมน้ำ โชคดีมีหญิงชื่อนางจี้ช่วยกันกับลูกชายต่อสะพานไม้ไผ่หยาบๆ พยุงนางข้ามน้ำไป หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง เช่นกลอนเพลงยาวเรื่องเมิ่งเจียงหนี่ว์ ซึ่ง “หม่าฮั่นหมิน” ชาวซูโจวจดบันทึกมาจากศิลปินพื้นบ้านวัยเจ็ดสิบชื่อ “เหยาหย่งเก็น” ที่ชนบทริมทะเลสาบไท่หู ในปี ค.ศ.1982 ยังมีแทรกเรื่องเล็กๆ น้อยๆ อีกว่า บ้านตระกูลเมิ่งถูกโจรปล้น เมิ่งเจียงหนี่ว์ถูกจับตัวไปและถูกบังคับให้เป็นเมียหัวหน้าโจร แต่สุดท้ายได้รับการช่วยเหลือจากชาวประมง จึงได้พักที่หมู่บ้านโจวจวงเมืองซูโจวอยู่ระยะหนึ่ง

สรุป

1. เรื่องเมิ่งเจียงหนี่ว์มีการเปลี่ยนแปลงใหญ่ทางด้านเนื้อหาสามขั้นตอน คือจากการสรรเสริญภรรยาดีเหลือผู้รอบรู้เรื่องประเพณี มาเป็นการโจมตีชนชั้นปกครองผู้โหดร้าย และสุดท้ายนำไปเชื่อมโยงกับฉินสื่อหวงผู้ปกครองโหดร้ายในประวัติศาสตร์ซึ่งพอมารวมเป็นเรื่องเล่าก็ดูวาดภาพให้เป็น

คนที่ฝึกฝนในราคะด้วย โครงเรื่องย่อยและรายละเอียดต่างๆ ก็ค่อยเปลี่ยนแปลงจนกลายเป็นเรื่องที่เล่าขานกันในปัจจุบัน กล่าวคือ ภาพของตัวเอกคือเม้งเจียงหนี่ว์ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงจากหญิงที่รู้ประเพณีมาเป็นหญิงที่โคกเค้นกับการมรดกกรรมของสามีและกลายมาเป็นหญิงงามที่กล้าหาญและมั่นคงในความรัก ไม่ยอมแพ้ต่อความยากลำบากและอำนาจอิทธิพลใด ทั้งเจตียาจลาคมีปัญญา ลงให้ผู้ปกครองยอมทำตามเงื่อนไขได้ก่อนจะสะละชีพตามสามี จึงกลายเป็นตัวแทนของยอดสตรีในวัฒนธรรมจีนโบราณ ไม่เพียงแต่ในวรรณกรรมจีนเท่านั้น

2. เรื่อง**เม้งเจียงหนี่ว์**เป็นตัวอย่างอันดีที่สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของเรื่องเล่า และการเสริมแต่งเรื่อง ซึ่งมีปัจจัยคือสภาพของท้องถิ่นและยุคสมัย แสดงให้เห็นถึงความไม่ตายตัวของเรื่องเล่าคือมีการเปลี่ยนแปลงได้ทุกครั้งที่ถูกนำมาเล่าขานใหม่

3. เรื่อง**เม้งเจียงหนี่ว์**เป็นผลพวงของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจีน อนุภาคสำคัญหลายจุดมีเอกลักษณ์ของความเป็นจีนอย่างชัดเจน ได้แก่ เรื่องของกำแพงเมืองจีน การใช้หยดเลือดพิสูจนกระดูกสามี การเซ่นไหว้สามี ฯลฯ แม้ว่าเอกลักษณ์เหล่านี้จะเป็นอุปสรรคทำให้ผู้ที่มีความต่างทางด้านวัฒนธรรมไม่สามารถเข้าใจเรื่องได้อย่างถ่องแท้ แต่ก็ทำให้เรื่องเล่าเรื่องนี้มีนัยสำคัญในฐานะตัวแทนของจิตวิญญาณแห่งความเป็นจีน และเป็นเหตุผลที่ทำให้เรื่องเล่าเรื่องนี้เป็นประทับใจของชาวจีนตลอดมา

บรรณานุกรม

- Gu, Jiegang. 1983. **Meng Jiangnu Gushi Yanjiu**. Beijing: Zhongguo Minjian Wenyi Press.
- , 1984. **Meng Jiangnu Gushi Yanjiu Ji**. Shanghai: Shanghai Guji Press.
- Huang, Hui. 1990. **Lunheng Jiaoshi**. Beijing: Zhonghua Shuju Press.
- Huang, Ruiqi. 2003. **Meng Jiangnu Gushi Yanjiu**. Beijing: Zhongguo Renmin Press.
- Huang, Zheng and Zhang, Yongquan. 1997. **Dunhuang Bianwen Jiaozhu**. Beijing: Zhonghua Shuju Press.
- Ni, Xiaolong. 2000. **Meng Jiangnu**. Nanjing: Jiangsu Guji Press.
- Ruan, Yuan. 1999. **Shisan Jing Zhushu**. Beijing: Peking University Press.
- Yang, Zhenliang. 1985. **Meng Jiangnu Yanjiu**. Taipei: Taiwan Xuesheng Shuju Press.

อภิธานศัพท์

กำแพงหมื่นลี้ 萬里長城 ชื่อสถานที่

กู่เจียกั๋ง 顧頡剛 ชื่อคน

จวีจื่อ 莒子 เจ้านครรัฐจวี

จวี 莒 ชื่อนครรัฐ

จันกั๋ว 戰國 ชื่อยุค

จัวจ้วน 左傳 ชื่อหนังสือ

จัน 晉 ชื่อนครรัฐ

เจียงตู 江都 ชื่อเมือง

โจว 周 ชื่อราชวงศ์

โจวจวง 周莊 ชื่อหมู่บ้าน

ฉินสื่อหวง (ฉินซีฮ่องเต้) 秦始皇 พระราชสมัญญาของจักรพรรดิ

ฉี 齊 ชื่อนครรัฐ

ฉีสื่อ 杞殖 ชื่อคน

ฉี่เหลียง 桤梁 ชื่อคน

ฉี่โหว 齊侯 เจ้านครรัฐฉี

ฉู่ปาหวาง 楚霸王 พระเจ้าฉู่ปาอ๋อง

เฉียววี 且于 ชื่อเมือง

จิง 清 ชื่อราชวงศ์

ชุนชิว 春秋 ชื่อยุค

ซ่ง 宋 ชื่อราชวงศ์

ซางจง 桑中 ชื่อถิ่นพินธ์

ซานไห่กวาง 山海关 ชื่อด่าน

ซือจิง 詩經 ชื่อหนังสือ

ซูโจว 蘇州 ชื่อเมือง

เซียงกง 襄公 สมญานามของเจ้านครรัฐ

เซียงอวี 項羽 ชื่อคน

โซ่วชู่ 壽舒 ชื่อสถานที่

ต้ายวี่นเหอ 大運河 ชื่อคลอง

ตุนหวง 敦煌 ชื่อถ้ำ

เต่าเลี่ยนจี 搗練子 ชื่อทำนองเพลง

เตียวอวีจี 瑠玉集 ชื่อหนังสือ

ตงกวาง 同官 ชื่ออำเภอ

ตงจื้อ 同治 ชื่อศักราช

ถัง 唐 ชื่อราชวงศ์

ถังเสวียนจง 唐玄宗 พระราชสมัญญาของจักรพรรดิ

เทียนเป่า 天寶 ชื่อศักราช

เทียนเหรินกานอิง 天人感應 แนวคิดหนึ่งที่แพร่หลายสมัยราชวงศ์ฮั่น ถือว่าการกระทำของมนุษย์จะได้รับการตอบสนองจากฟ้า

ไท่หู 太湖 ชื่อทะเลสาบ

บันทึกเรื่องเจียงหนี่วส่งเสื้อหนาว 孟姜女送寒衣記 ชื่อบทละคร

เป่ย์ฉี 北齊 ชื่อราชวงศ์

เป่าเจวี่ยน 寶卷 ประเภทของวรรณกรรมมุขปาฐะ

เป่าเจวี่ยนกำแพงหมื่นลี้ 長城寶卷 ชื่อบทวรรณกรรมมุขปาฐะ

เป่าเจวี่ยนกำแพงหมื่นลี้และเมิ่งเจียงหนี่วฟี่ชีฟักซาพรหมจรรย์ 貞烈孟姜女長城寶卷 ชื่อบทวรรณกรรมมุขปาฐะ

เป่าเจวี่ยนเทพธิดาเมิ่งเจียง 孟姜仙女寶卷 ชื่อบทวรรณกรรมมุขปาฐะ

ไป่เสอจ้วน 白蛇傳 ชื่อเรื่องเล่า

ปูโหว่สือ 蒲侯氏 เมืองโก่ลันครรัฐจี

ฟานซีหฺลาง 范希郎 ชื่อคน

เมิ่งจ้งจื่อ 孟仲姿 ชื่อคน

เมิ่งจื่อ 孟子 ชื่อปรัชญาเมธี และชื่อหนังสือ

เมิ่งเจียงหนี่ว 孟姜女 ชื่อคน

เมิ่งเจียงหนี่วเปี่ยนเหวิน 孟姜女變文 ชื่อนิทาน

เมิ่งเจียงหนี่วส่งเสื้อหนาว 孟姜女送寒衣 ชื่อบทละคร

เยียน 燕 ชื่อนครรัฐ

ลั่วหยาง 洛陽 ชื่อเมือง

ลุ่นเหิง 論衡 ชื่อหนังสือ

เลี่ยหนี่วจ้วน 列女傳 ชื่อหนังสือ

วันลี่ 萬曆 ชื่อศักราช

วันลี่เหลียง 萬喜良 ชื่อคน

สวี่ 許 แซ่สกุลของคนจีน

सानซี 陝西 ชื่อมณฑล

สุย 隋 ชื่อราชวงศ์

สุยหยางตี้ 隋煬帝 พระราชสมัญญาจักรพรรดิ

หกราชวงศ์ 六朝 ชื่อยุค

หนิวหลางจื่อหนี่ว 牛郎織女 ชื่อเรื่องเล่า

หม่าฮั่นหมิน 馬漢民 ชื่อคน

หมิง 明 ชื่อราชวงศ์
 หยวน 元 ชื่อราชวงศ์
 หยางโจว 揚州 ชื่อเมือง
 หลิวเซียง 劉向 ชื่อคน
 หลี่จี้ 禮記 ชื่อหนังสือ
 หลี่เซียน 潞縣 ชื่ออำเภอ
 หวางชง 王充 ชื่อคน
 ฮว่าโจว 華周 ชื่อคน
 ฮว่าหวาน 華還 ชื่อคน
 ห้าราชวงศ์ 五代 ชื่อยุค
 หูหนาน 湖南 ชื่อมณฑล
 หูไฮ่ 胡亥 ชื่อคน
 เทยาหย่งเกิน 姚永根 ชื่อคน
 เหลียงซานปั่วจู้อิงไถ 梁山伯祝英台 ชื่อเรื่องเล่า
 ชื่อตำนานชั่ว 四大傳說 สี่สุดยอดเรื่องเล่า
 เหลียง 梁 ชื่อนครรัฐ
 เหลียง 良 ดิงาม
 เทอชิง 合興村 ชื่อหมู่บ้าน
 เทอหนาน 河南 ชื่อมณฑล
 โหย่วหนี่ว่ถงจวี 有女同車 ชื่อกวีนิพนธ์
 ฮั่น 漢 ชื่อราชวงศ์